

STORTINGET

Representantforslag 241 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Bengt Fasteraune og Ole André Myhrvold

Dokument 8:241 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Bengt Fasteraune og Ole André Myhrvold om en permanent løsning for småflyaktiviteten i Oslo-området og luftfartøyvernssenter på Kjeller

Til Stortinget

Bakgrunn

Småflyaktivitet på Østlandet

I 2016 vedtok Stortinget en ny langtidsplan for Forsvaret, der det fremgikk at Forsvaret skal avvikle sin virksomhet på Kjeller flyplass i løpet av 2023. I proposisjonen (Prop. 151 S (2015–2016)) skrev departementet:

«Da Fornebu ble stengt for flyging i 1998, ble mye av småfly- og luftsportsaktiviteten i Oslo-området overført til Kjeller. Ved en nedleggelse av Kjeller som flyplass vil det bli behov for å finne alternativer for denne aktiviteten».

I forbindelse med behandlingen av representantforslag fra representanter fra Senterpartiet i juni 2017 vedtok Stortinget at regjeringen skal presentere en permanent løsning for småflytrafikken i Oslo-området (Innst. 405 S (2016–2017) og Dokument 8:120 S (2016–2017)). I august samme år la regjeringen frem en strategi for småflyvirksomheten i Norge, der det blant annet ble slått fast at

«tilgangen til landingsplasser er under press, særlig i det sentrale østlandsområdet».

På oppdrag fra Samferdselsdepartementet leverte analysebyrået Oslo Economics en utredning for en permanent løsning for småflyaktiviteten i Oslo-området. Rapporten peker på ulike løsninger, deriblant Rygge i Moss kommune og Eggemoen utenfor Hønefoss. Med hensyn til avstand fra hovedstaden og logistikk fremstår disse to flyplassene, sammen med Kjeller flyplass som senter for flygende veteranfly, som komponentene i en permanent løsning for småflytrafikken i Oslo-området. Samtidig må det også sees på hvordan andre småflyplasser i området nyttes som del av det totale småflytilbudet.

Inntoget av elektrisk luftfart vil gjøre det enklere, mer miljøvennlig og rimeligere å fly og vil føre til at behovet for små flyplasser øker markant, slik som i Oslo-området. I København-området i Danmark har samferdselsmyndighetene dedikert Roskilde lufthavn til allmennflybevegelser. Driften er eieren av Kastrup sitt ansvar, avgiftsnivået er lavt og konsesjonen har rikelig med bevegelser. Alt dette er politisk bestemt av de danske samferdselsmyndighetene.

Da Rygge sivile lufthavn AS (RSL) besluttet å avvikle sin aktivitet på Rygge fra november 2016, varslet de at selskapet ikke lenger kunne levere nødvendige flyplasstjenester til Forsvaret. Forsvaret måtte derfor ivareta egne operative minimumsbehov knyttet til fremtidig luftmilitær aktivitet på Rygge. Frem til dette tidspunktet hadde allmennflymiljøet relativt gode vilkår på flyplassen med hensyn til antall bevegelser og tilgang til oppstillingsplasser gjennom konsesjonsvilkårene gitt av Samferdselsdepartementet. I oktober 2016 fikk Forsvarsstaben i oppdrag fra Forsvarsdepartementet om å gå i dialog med allmennflymiljøet på Rygge med sikte på å legge til rette for fortsatt småflyvirksomhet på Rygge. Per mars 2021 er det imidlertid store begrensninger

på dagens drift. For eksempel er ikke bruk av flyplassen utenfor tårnets åpningstider lov, i motsetning til hva gjelder de fleste lufthavnene i Avinors nettverk så vel som Forsvarets flyplass på Kjeller. I tillegg er det strenge restriksjoner for antall samtidige operasjoner på grunn av begrenset bemanning av lufttrafikkjentesten, og det er utfordrende å bygge hangarer pga. kortsiktige leiekontrakter med Forsvarsbygg. Det synes åpenbart at Samferdselsdepartement og Forsvarsdepartementet må samordne en løsning som er mer langsiktig og mer forutsigbar.

På Eggemoen ved Hønefoss er det gjennom en årrekke investert og bygget infrastruktur hvor alt ligger til rette for en kombinert satsing på industriell utvikling og lett luftfart. Flyplassen fremstår som et godt alternativ til å overta for den trafikken som ikke lenger kan videreføres fra Kjeller, men det krever at staten kommer til en løsning med eier av flyplassen.

Luftfartøyvernssenter på Kjeller

Kjeller flyplass er Norges eldste flyplass, etablert i 1912, og en av verdens eldste fortsatt operative flyplasser. Kjeller har Nordens største samling av flygende veteranfly. Mye av Norges tidlige flyhistorie er knyttet til eller har funnet sted på Kjeller. I de første 20 årene av Norges flyhistorie var Kjeller landets eneste flyplass.

I oktober 2018 undersøkte Riksantikvaren de kulturhistoriske verdiene ved flyplassen og foreslo å frede et utvalg bygninger, deler av rullebanen og andre installasjoner. På bakgrunn av innspill fra flere aktører, som tillegger rullebanen både en kulturhistorisk verdi og en fremtidig bruksverdi, samt egne befaringer og faglige vurderinger, besluttet Riksantikvaren i desember 2019 å justere omfanget i fredningssaken på Kjeller flyplass, der det foreslås at hele rullebanen vurderes for vern.

For å bidra til å ivareta Kjellers forsvarshistoriske betydning for fremtiden og sikre et minimumsareal til ivaretagelsen av de flygende veteranflyene, vil et alternativ være at et gitt areal vederlagsfritt eller på rimelige vilkår ble overdratt til Lillestrøm kommune for dette formål. Et annet alternativ kan være at arealet overføres til Kulturdepartementet eller Forsvarsdepartementet selv, eventuelt til en stiftelse som kan ivareta tilsvarende formål.

Instruks om avhending av statlig eiendom m.v. (avhendingsinstruksen) slår fast at

«Dersom eiendommen er fredet eller verneverdig skal staten dra omsorg for eiendommen gjennom passende klausulering.»

I rapporten «Gjennomgang, avhending av overflødig forsvarseiendom 2002-2012» beskrives at

«Avhending av verneverdig eiendom, bygg og anlegg har mange steder ført til at kulturminner er gjort tilgjengelige for allmennheten, og ofte til kunnskaps-overføring og et stort lokalt engasjement.»

Det vises i rapporten blant annet til eksempler på at forsvarseiendom/arealer er overført til kommuner. En unik samling av flygende veteranfly finnes i dag på Kjeller flyplass, og det er et kompetent miljø der som jobber med flyene. Den kulturhistoriske verdien til Kjeller inkluderer også disse komponentene. For å ivareta disse trengs det noe mer enn kun fredning av bygninger og siktelinjer, som tradisjonelt gjøres for slike områder. Det er nødvendig å også sørge for at disse flyene kan holdes i flyvedyktig stand og at en del av flystripa beholdes til dette formålet. Det er bredt politisk flertall i nye Lillestrøm kommune for å kombinere utvikling av Kjellerområdet for framtida med å ta vare på flyhistorien på Kjeller.

Høsten 2019 utarbeidet Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti en politisk plattform som legger rammene for kommunestyreperioden 2019–2023. I den politiske plattformen fremgår det at ambisjonen for etterbruk av Forsvarets område på Kjeller blant annet er å sikre tilstrekkelig areal for et fremtidig luftfartøyvernssenter, en flystripe for bruk til veteranfly og lokaler til det flyhistoriske miljøet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for Stortinget for en permanent løsning for småflyaktiviteten i Oslo-området.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for Stortinget for hvordan staten kan bidra til at de nasjonale kulturhistoriske verdiene på Kjeller blir ivaretatt.

8. april 2021

Sigbjørn Gjelsvik

Bengt Fasteraune

Ole André Myhrvold